

دوروف چطور تلگرام را به یک پدیده اقتصادی-اجتماعی بزرگ تبدیل کرد

غول ۱۷ ساله

فرهنگیچگان

در روزهای گذشته پلیس فرانسه پاول دوروف، مالک پیام‌رسان تلگرام را در هنگام پیاده شدن از جت شخصی خود در فرودگاهی نزدیک پاریس بازداشت کرد. رسانه‌های فرانسوی بعد از انتشار این خبر گفتند قرار است مالک تلگرام شنبه در برابر قاضی حاضر شود و رای دادگاه ممکن است یکشنبه اعلام شود. به گفته این رسانه‌ها؛ مالک تلگرام با اتهاماتی ازجمله تروریسم، تأمین مواد مخدر، کلاهبرداری و پول‌شویی مواجه شده و برخی از منابع نزدیک به پرونده نیز اعلام کرده‌اند پاول دوروف ممکن است به ۲۰ سال زندان محکوم شود. گفته می‌شود دوروف از سال ۲۰۱۱ شهروند فرانسه بوده، اما وی تا قبل از دستگیری در دبی زندگی می‌کرد. اینکه سرنوشته دوروف چه می‌شود و چه ارتباطی با روسیه دارد، در پرده ابهام است اما اینکه چگونه این جوان سن پترزبورگی به اینجا رسید، قصه جالبی است.

شروع از سن پترزبورگ

پاول دوروف که به زاگربرگ روسی نیز معروف است، یک کارآفرین اهل سن پترزبورگ و بنیانگذار بزرگ‌ترین شبکه اجتماعی روسیه وی‌کی (Vkontakte)، دوروف پیش از یک دهه پیش (در سال ۲۰۰۶) این شبکه را در زادگاهش راه‌اندازی کرد و امروزه این شبکه اجتماعی بیش از ۳۵۰ میلیون کاربر دارد. امنیت و موفقیت بیش از حد آن باعث ایجاد مشکلات زیادی برای دوروف و تلگرام شد. دولت روسیه می‌دانست شبکه‌های اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای در اعتراضات معترضان اوکراینی دارند. بنابراین از دوروف خواستند با آنها همکاری کند و اطلاعاتی در مورد رهبران جنبش اوکراینی (که از Vک برای برقراری ارتباط با یکدیگر استفاده می‌کردند) جمع‌آوری و به آنها تحویل دهد. با این حال دوروف که سرسختانه با این موضوع مخالف بود، تصویر سگی با لباس چرمی را در شبکه اجتماعی خود به اشتراک گذاشت درحالی‌که در پاسخ به آنها زبانش را بیرون آورد بود. این شوخی باعث شد او به دلیل حضور سرمایه‌گذاران و شرکت‌های وابسته به کرملین، به تدریج کنترل Vک را از دست بدهد. اما داستان به همین جا ختم نشد. در سال ۲۰۱۳، پاول دوروف متهم شد یک افسر پلیس را در مسکو با ماشین خود هدف قرار داده او را مجروح کرده است. چند روز بعد، دفتر Vک مورد حمله قرار گرفت، اما دوروف و برخی از کارکنان دیگر آنجا نبودند. در نهایت همه این مشکلات دوروف را مجبور به ترک روسیه کرد. پس از خروج، وی با ۲۶۰ میلیون دلاری که همراه داشت، تصمیم گرفت پیام‌رسان تلگرام را راه‌اندازی کند. سرانجام در سال ۲۰۱۳ پیام‌رسان تلگرام توسط نیکولای و پاول دوروف تأسیس شد. تیم تلگرام که در ابتدا مقرر آن در سن پترزبورگ بود، برای فرار از مقررات حقوقی و نظارتی دولت‌ها بارها مکان اقامت خود را تغییر داده است. دفتر مرکزی این شرکت پس از سن پترزبورگ به لندن منتقل شد. برلین و سنگاپور و دبی شهرهایی هستند که موسس و کارکنان تلگرام در آنها سکونت داشته‌اند.

پلن‌های درآمدزایی تلگرام

عمده درآمد تلگرام از IAP و Telegram Premium است. بخش اول مربوط به طرح اشتراک‌گذاری درآمد با کانال‌های تلگرامی است. تلگرام سیستم درآمدش را یکی از سخاوتمندانه‌ترین سیستم‌های پاداش در تاریخ شبکه‌های اجتماعی می‌داند. بر اساس گفته تلگرام، کانال‌های این پیام‌رسان ماهانه بیش از یک تریلیون بازدید دارند. تلگرام برای فعال‌سازی سیستم درآمدزایی، از نوع جدید تبلیغات روزنمایی کرد که آنها را «تبلیغات تون محور» می‌نامد و صرفاً از طریق تون‌کوین قابل خرید هستند. این پیام‌رسان می‌گوید دلیل انتخاب تون‌کوین، پایین بودن کارمزد و سریع بودن تراکنش است. به لطف سیستم جدید تلگرام، حالا همه می‌توانند کانال‌ها یا بات‌های خود را با پایین‌ترین هزینه ممکن تبلیغ کنند. هنگام تبلیغ دهی به تلگرام، می‌توانید تعیین کنید که تبلیغ شما دقیقاً در کدام کانال‌ها به نمایش دربیانند. سیستم کسب درآمد تلگرام به این شکل است که ۵۰ درصد از درآمد حاصل از تبلیغات نمایش داده‌شده در هر کانال، به صاحب آن کانال اترانه می‌شود. تلگرام برای تضمین سرعت و ایمنی پرداخت‌ها به‌طور انحصاری از بلاک چین TON استفاده می‌کند. این پیام‌رسان درآمد حاصل از تبلیغات را در قالب رمزارز تون‌کوین با مدیران کانال به اشتراک می‌گذارد. نکته جالب اینکه دریافت درآمد تبلیغاتی بدون کارمزد انجام می‌گیرد.

بخش دوم پلن درآمدزایی تلگرام مربوط به «تلگرام پریمیوم» است. تلگرام برای کسب درآمد از کاربرانش سرویسی تحت عنوان تلگرام پریمیوم معرفی کرده است. کاربران نسخه پریمیوم به یک سری قابلیت اختصاصی دسترسی پیدا می‌کنند، اما در ازای دسترسی به این قابلیت‌ها باید ماهانه به تلگرام پول پرداخت کنند. خرید تلگرام پریمیوم افزون‌بر اضافه کردن قابلیت‌های جدید، برخی از قابلیت‌های فعلی این پیام‌رسان محبوب را بهبود می‌دهد. سرویس تلگرام پریمیوم به کاربران امکان می‌دهد فایل‌هایی چهار گیگابایتی برای هم ارسال کنند (درحالی‌که در نسخه رایگان محدودیت دو گیگابایتی در نظر گرفته شده است). تلگرام همچنین گفته نسخه پریمیوم از سرعت دانلود بالاتری پشتیبانی می‌کند. کاربران اشتراکی تلگرام می‌توانند در حداکثر ۱۰۰۰ کانال عضو شوند، درحالی‌که کاربران نسخه رایگان می‌توانند به عضویت حداکثر ۵۰۰ کانال دربیانند. تلگرام پریمیوم امکانات دیگری نیز دارد.

درحال حاضر عمده درآمد تلگرام از طریق خریدهای درون‌برنامه‌ای در پلتفرم خود است. در ابتدا هدف پیام‌رسان تلگرام در حوزه درآمدزایی، تجاری‌سازی شبکه و دست‌یابی به پایداری مالی از طریق ارز دیجیتال مبتنی بر بلاک چین به نام Gram بود. تخمین زده می‌شد که راه‌اندازی موفقیت‌آمیز Gram به‌طور بالقوه بتواند حدود ۴ میلیارد دلار سود برای تلگرام ایجاد کند.

موسس تلگرام، امید داشت با راه‌اندازی شبکه باز تلگرام موسوم به TON بتواند پلتفرمی مستقل از سیستم‌های پرداخت جهانی ایجاد کند. اگرچه عرضه اولیه کوین این پروژه از ژانویه ۲۰۱۸ آغاز شده بود، ولی این پروژه در اواسط سال ۲۰۱۹ دچار مشکلاتی شد. در آن مقطع، کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا موسوم به SEC حدود ۱٫۷ میلیارد دلار از توکن‌های تلگرام که به ۳۹ خریدار آمریکایی فروخته شده بود را توقیف کرد. این نهاد معتقد است توکن‌گرام به صورت غیرقانونی فروخته شده است. SEC در اطلاعیه‌ای اعلام کرد در اقدامی اضطراری ۱٫۷ میلیارد دلار از توکن‌های بلاک چین تلگرام را که قرار بود عرضه اولیه شود مسدود کرده است. طبق اعلام SEC، تلگرام و پروتکل TON از ژانویه ۲۰۱۸ جذب سرمایه برای کسب وکارهای این شرکت ازجمله توسعه بلاک چین TON و پیام‌رسان تلگرام را آغاز کرده بودند. تلگرام مجموعاً به ۱۷۱ سرمایه‌گذار اولیه ۲٫۹ میلیارد توکن تخفیف‌دار فروخت که

قرار بود ۱٫۷ میلیارد از این توکن‌ها به ۳۹ خریدار آمریکایی واگذار شود. تلگرام گفته بود این توکن‌ها را تا تاریخ ۱۳ اکتبر ۲۰۱۹ به خریداران تحویل می‌دهد تا آنها امکان فروش توکن‌های خود را داشته باشند. اما براساس دادخواست SEC این شرکت عرضه و فروش توکن‌های خود را که به عقیده این کمیسیون در دسته اوراق بهادار قرار می‌گیرند قانوناً به ثبت نرسانده است.

میزان درآمد تلگرام

تنها صورت مالی قابل دسترس گروه تلگرام مربوط به صورت مالی منتهی به پایان سال ۲۰۱۷ است که عملیات مالی شرکت در انگلیس حسابرسی شده است. براساس اطلاعات صورت مالی مذکور، تلگرام در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ هیچ درآمدی نداشته است. همچنین هزینه عملیاتی این گروه در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ به ترتیب ۱٫۳ و ۱٫۴ میلیون پوند بوده است. هزینه‌های اداری این شرکت در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ به ترتیب ۷۵ و ۱۲۷ هزار پوند بوده که رقمی ناچیز است. البته دلیل آن، تعداد اندک نیروی انسانی شرکت بوده است. تا سال‌های گذشته گفته می‌شد هزینه‌های اداره تلگرام عمدتاً از سرمایه شخصی پاول دوروف تأمین می‌شود. اما از سال ۲۰۱۸ موسس و مالک تلگرام تصمیم گرفت روش‌هایی برای درآمدزایی را امتحان کند، روش‌هایی که به اعتقاد پاول دوروف، باید علاوه بر وی، کاربران تلگرام را نیز منفعند. اولین روش درآمدزایی مربوط به ایجاد شبکه Gram بود که با ورود کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا موسوم به SEC این پروژه در نطفه خفه شد. پس از آن، یکی دیگر از روش‌های درآمدزایی، استفاده از IAP بود. سومین روش درآمدزایی، استفاده از ظرفیت‌های Telegram Premium است. در ژوئن ۲۰۲۲، تلگرام یک مدل اشتراک به نام Telegram Premium را معرفی کرد که ویژگی‌های اضافی مانند محدودیت‌های طولانی‌تر، آپلود فایل‌های بزرگ‌تر و سرعت دانلود سریع‌تر را در اختیار کاربران قرار می‌دهد. براساس آنچه در نمودار نیز آمده، درآمد خریدهای درون‌برنامه‌ای تلگرام در سال ۲۰۲۳ حدود ۴۲ میلیون دلار بوده که گفته می‌شود عمدتاً از طریق سرویس Premium بوده است. پیام‌رسان تلگرام در فوریه ۲۰۲۴ درآمدی معادل ۶٫۱ میلیون دلار از خریدهای درون‌برنامه‌ای در سراسر جهان به ثبت رساند، درآمدی که بالاترین مقدار درآمد ماهانه این پیام‌رسان بوده است.

اتهامات به تلگرام؛ از تهران تا پاریس

براساس گزارش‌ها مراجع قانونی فرانسه معتقدند مالک تلگرام به دلیل «عدم تعدیل کافی تلگرام، امتناع از همکاری با مجری قانون و امکان ارسال ارز رمزنگاری‌شده از طریق پیام‌رسان»، در قبال غیرقانونی مواد مخدر، جرمین علیه کودکان و کلاهبرداری مشارکت داشته است. گفته می‌شود پاول دوروف در لیست افراد تحت تعقیب فرانسه بوده و دستور دستگیری او پیش‌تر صادر شده بود با این وجود علت توقف او در فرودگاهی در فرانسه مشخص نیست. لری جانسون، تحلیلگر سابق سیا در مورد بازداشت دوروف در فرانسه می‌گوید: «آنها می‌خواهند پاول دوروف را به تروریسم متهم کنند زیرا او از سانسور برخی گروه‌ها خودداری کرده است. تلگرام یکی از معدود منابعی است که واقعا به شما امکان می‌دهد اطلاعات انتقادی از سیاست‌های غرب را منتشر کنید.» این کارشناس این اتهامات را یک «پرونده سیاسی ساختگی» خوانده که برای ازعاب دوروف لازم است. اما موضوع پاول دوروف و فرانسوی‌ها به همین جا ختم نمی‌شود. در اواخر سال ۲۰۱۵، پس از حملات تروریستی در پاریس، برخی تلگرام را به استفاده سازمان‌دهندگان تروریستی به دلیل ناتوانی دولت‌ها در کنترل آن متهم کردند. دوروف در واکنش به مسدود شدن ۷۸ کانال ارتباطی داعش در تلگرام، مشکلات کشورهای نااشی از بی‌مسئولیتی و بی‌تفاوتی آنها دانست. وی در اینستاگرام نوشت: «دولت فرانسه به دلیل بی‌تفاوتی خود باعث این وضعیت غم‌انگیز شده است. از آنجایی که فرانسوی‌های سخنجوش به دولت خود مالیات می‌پردازند، این پول را صرف جنگ‌های بیپایه در خاورمیانه می‌کنند، زمانی که منتقدان در روسیه خواستار ممنوعیت تلگرام شدند. دوروف گفت: «شما همچنین می‌توانید کلمات را ممنوع کنید.» تلگرام علاوه‌بر فرانسه، در ایران و روسیه نیز اخطار عدم همکاری با نهاد‌های نظارتی را دریافت کرده است. در ۸ دی ماه سال ۱۳۹۶ تلگرام به مدت بیش از یک هفته از دسترس کاربران ایرانی خارج شد و بالاخره در تاریخ ۲۳ دی ماه ۱۳۹۶ مجدداً در دسترس قرار گرفت. اما بار دوم تلگرام در ۱۰ اردیبهشت ۹۷ مجدداً در ایران به دستور قضایی از دسترسی کاربران خارج شد.

واکنش روس‌ها

ماریا زاخارووا، سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه به اسپوتنیک گفت روسیه با دداشتی به فرانسه ارسال کرد و خواستار دسترسی به دوروف شد، اما پاریس شهروندی فرانسوی او را اصلی‌ترین شهروندی می‌داند. دیمیتری مدودف، معاون رئیس شورای امنیت روسیه نیز در واکنش به بازداشت موسس پیام‌رسان تلگرام نوشت: «برخلاف مارک زاگربرگ که با اداره تحقیقات فدرال آمریکا (اف‌بی‌آی) همکاری می‌کند، دوروف برای دشمنان روسیه غیرقابل پیش‌بینی و خطرناک است و هیچ شباهتی به ایلان ماسک یا مارک زاگربرگ ندارد. وقت آن رسیده که بنیانگذار تلگرام بفرماید: «سرزمین پدری» را مانند «زمان» نمی‌توان انتخاب کرد. دوروف قصد داشت در دنیا مطرح شود و دور از وطن خود زندگی کند. او با این تصور که مشکلاتش مربوط به روسیه است، خاک وطن را ترک کرد.»

پیام‌رسان محبوب هند و ایران

آمارهای بین‌المللی نشان می‌دهد تعداد کاربران تلگرام از ۳۵ میلیون نفر در مارس ۲۰۱۴ حالا به ۹۰۰ میلیون نفر در سال ۲۰۲۴ رسیده است. براساس این آمارها، تلگرام پس از فیس‌بوک، وی‌تی‌وی، اینستاگرام، واتساپ، تیک‌تاک و وی‌چت با ۹۰۰ میلیون کاربر در رتبه هفتم جهان در بین پیام‌رسان‌های و شبکه‌های اجتماعی محبوب قرار دارد. طبق آمارهای جهانی، هندی‌ها با ۱۴ میلیون کاربر فعال و نصب تلگرام، در رتبه اول در بین کشورهای جهان قرار دارند. تلگرام چهارمین ضریب نفوذ را در میان پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی در هند، پس از واتساپ، اینستاگرام و فیس‌بوک دارد. گرچه نامی از ایران در آمارهای بین‌المللی برده نشده (احتمالاً به دلیل استفاده از فیلترشکن‌ها و تغییرات آی‌پی)، اما بنا بر برخی آمارهای غیررسمی ۴۰ میلیون کاربر ایرانی تلگرام نصب کرده‌اند. روس‌ها با ۳۴ میلیون کاربر در رتبه سوم قرار دارند. مردم اندونزی و آمریکا هرکدام با ۲۷ میلیون نصب تلگرام در رتبه‌های چهارم و پنجم جای گرفته‌اند. برزیلی‌ها با ۲۲ میلیون نصب، مصری‌ها با ۱۵، ویتنامی‌ها و مکزیک‌ها با ۱۲، اوکراینی‌ها با ۱۱ و مردم ترکیه و فیلیپین هرکدام با ۱۰ میلیون نصب تلگرام در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

میلیارد ۱۵ میلیارد دلاری سن پترزبورگ

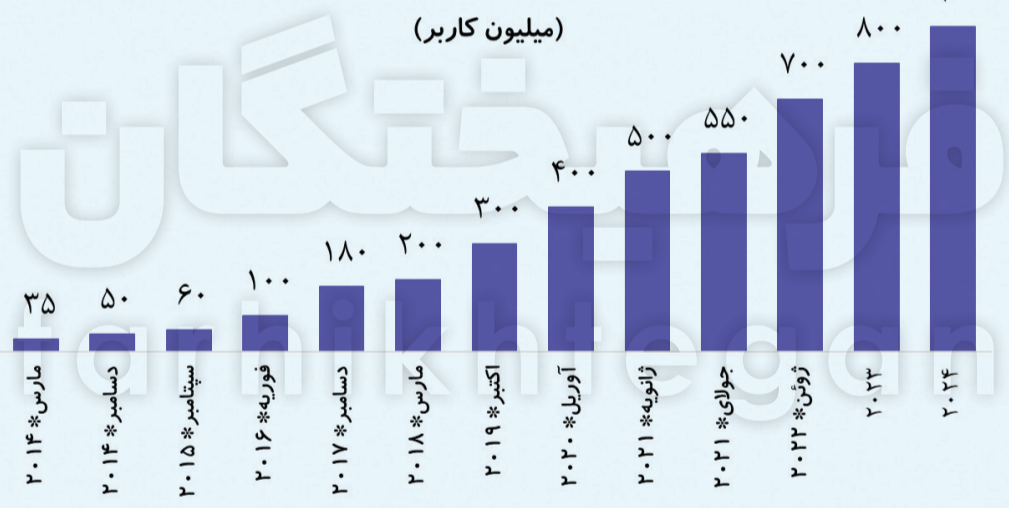
براساس گزارش موسسه forbes، ارزش دارایی خالص موسس تلگرام در

سال ۲۰۱۸ تنها ۱٫۷ میلیارد دلار بوده که این میزان در سال ۲۰۱۹ به ۲٫۷ میلیارد دلار، در سال ۲۰۱۹ به ۳٫۴، در سال ۲۰۲۱ به رقم عجیب ۱۷٫۲، در سال ۲۰۲۲ به ۱۵٫۲، در سال ۲۰۲۳ به ۱۱٫۵ و در سال ۲۰۲۴ تاکنون به ۱۵٫۵ میلیارد دلار رسیده است؛ اما درخصوص ارزش تلگرام نیز در حال حاضر ارزش این پلتفرم ۳۰ میلیارد دلار برآورد شده است. نگاهی به سابقه تأمین مالی تلگرام نشان می‌دهد این پیام‌رسان از سال ۲۰۱۷ تاکنون در چهار مرحله به ترتیب ۱٫۷ میلیارد دلار، یک میلیارد دلار، ۲۱۰ میلیون دلار و ۳۳۰ میلیون دلار اقدام به تأمین مالی از طریق عرضه اولیه گرام (که ناموفق بود) و همچنین اوراق قرضه تأمین مالی کرده که با کنار گذاشتن ۱٫۷ میلیارد دلار تأمین مالی فروش سکه‌های گرام توسط بورس آمریکا، حدود ۱٫۵ میلیارد دلار این تأمین مالی موفق بوده است.

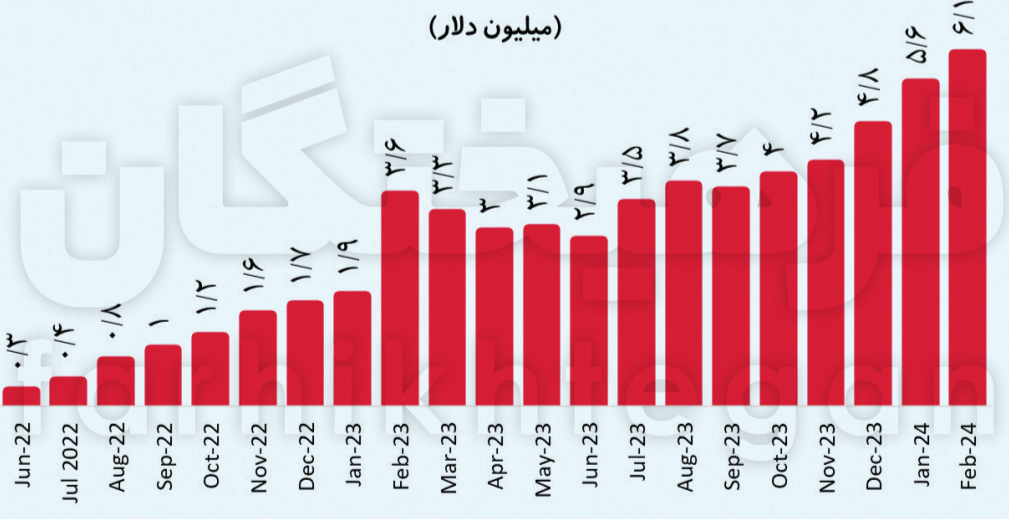
سقوط ارزهای تلگرام

دستگیری پاول دوروف، بنیانگذار تلگرام باعث آشفتگی رمزارزهای مرتبط با این سرویس پیام‌رسان نیز شده است. ارزهای TON، نات‌کوین و DOGS ازجمله ارزهای مرتبط با گروه تلگرام هستند که با انتشار خبر دستگیری مالک تلگرام ارزش آنها بین ۱۴ تا ۲۰ درصد سقوط کرد. تا زمان تنظیم این گزارش، ارزش تون‌کوین (TON) بیش از ۱۳٫۴ درصد کاهش یافته و قیمت آن در حال حاضر ۵٫۸۵ دلار معامله می‌شود. توکن DOGS که هنوز به‌طور رسمی فهرست نشده، ارزشش در بازارهای پیش از عرضه، بیش از ۱۰ درصد کاهش یافته است. نات‌کوین دیگر ارزی است که با کاهش ۲۰ درصدی ارزش خود مواجه شده بود اما حالا قیمت آن نسبت به روز قبل رشد یک درصدی داشته است. در هر حال سرنوشته پاول دوروف تا حدود زیادی به رای دادگاه فرانسوی وابسته است. اما این موضوع عمدتاً در مورد شخص پاول دوروف صدق می‌کند و ادامه فعالیت تلگرام وابسته به مسائل حقوقی پیچیده‌ای است که بعید است در اختیار دادگاه فرانسوی باشد. اما به هر حال این رای باید حائز اهمیت باشد.

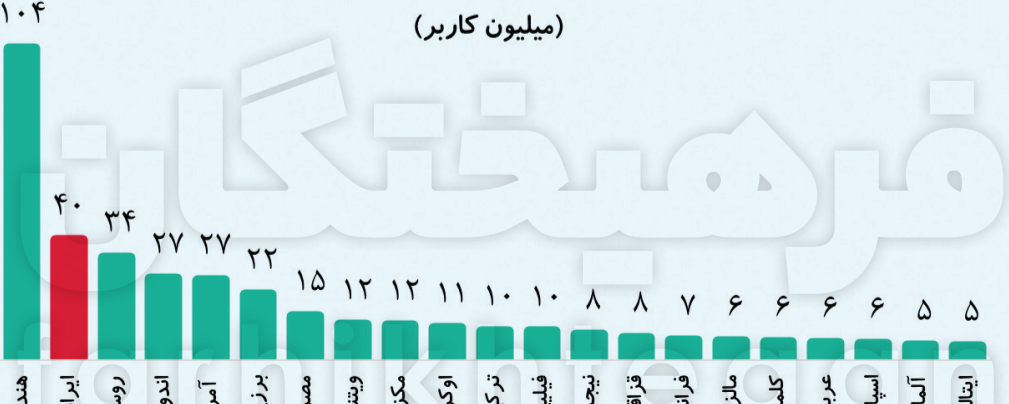
تعداد کاربران فعال تلگرام از سال ۲۰۱۴ تاکنون

درآمد درون‌برنامه‌ای تلگرام از ژوئن ۲۰۲۲ تا فوریه ۲۰۲۴

تعداد کاربران (دانلودهای آپ تلگرام) در کشورهای مختلف

توضیح: در آمارهای بین‌المللی نامی از ایران نیست اما گزارش‌های داخلی این تعداد را ۴۰ میلیون کاربر ذکر کرده‌اند